DOI: 10.32844/2222-5374-2020-103-1.58

УДК: 159.9:351.7

Гузенко Є. В.,

*старший викладач кафедри тактичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

В статті наголошено, що правоохоронна діяльність озброєних державних органів України виражається у вигляді службово-бойової діяльності, яка здебільшого полягає у виконанні правоохоронних завдань переважно правоохоронними методами через їх службову діяльність, а при загостренні оперативної обстановки – і військовими методами. З'ясовано, що важливе значення для ефективності психологічного супроводження, також, має обов'язкове врахування діяльнісних проблем у службово-бойовій діяльності військовослужбовців Національної гвардії України. Діяльнісні проблеми, зокрема, виникають через невідповідність психологічних якостей військовослужбовців об'єктивним вимогам військової служби і військової спеціальності.

Ключові слова: професійна діяльність, психологічне супроводження, особовий склад, психологічна робота.

В статье подчеркивается, что правоохранительная деятельность вооруженных государственных органов Украины выражается в форме боевых действий, которые в основном заключаются в выполнении правоохранительных задач преимущественно правоохранительными методами посредством служебной деятельности, а в случае обострения оперативной обстановки. - военными методами. Установлено, что для эффективности психологического сопровождения также важен учет проблем активности на службе и боевой деятельности военнослужащих Национальной гвардии Украины. Проблемы деятельности, в частности, возникают из-за несоответствия психологических качеств военнослужащих объективным требованиям военной службы и военной специальности.

Ключевые слова: профессиональная деятельность, психологическое обеспечение, персонал, психологическая работа.

Актуальність теми. Згідно чинних норм Концепції національної безпеки та оборони України загальними ознаками захищеності правопорядку є: захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам; захищеність національних інтересів України, її суверенітету, територіальної цілісності і

недоторканності від посягань із застосуванням воєнної сили; захищеність життя, здоров'я, прав і свобод громадян, власності, природного середовища, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань; захищеність державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від посягань з боку окремих організацій, груп та осіб; захищеність від тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління і економіки та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України; захищеність державного кордону та суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні; захищеність органів державної влади України, безпеки посадових осіб та об'єктів [1].

Згідно вимог відомчої нормативно-правової і законодавчої бази України Служба безпеки України, Міністерство внутрішніх справ України, Державна прикордонна служба України, Військова служба правопорядку Збройних Сил України, Управління державної охорони України є озброєними державними органами, які мають у своєму складі спеціальні озброєні чи військові формування. Сили охорони правопорядку озброєних державних органів України застосовуються як у плановому, регулярному порядку, так і під час проведення спеціальних заходів (операцій) за надзвичайних обставин (у тому числі контрдиверсійних, контртерористичних, інформаційно-психологічних, миротворчих тощо) з використанням правоохоронних, поліцейських, військових та інших методів і тому віднесені до правоохоронних органів спеціального призначення [2].

Виклад основного матеріалу. Правоохоронна діяльність озброєних державних органів України виражається у вигляді службово-бойової діяльності, яка здебільшого полягає у виконанні правоохоронних завдань переважно правоохоронними методами через їх службову діяльність, а при загостренні оперативної обстановки – і військовими методами.

З метою визначення соціально-психологічних аспектів службово-бойової діяльності при проведенні професіографії використовуються різні традиційні методи: вивчення даних літератури, звітних документів, що характеризують особливості праці, бесіди, спостереження та експеримент, які доповнюються об'єктивною реєстрацією робочих операцій, оцінкою функціонального стану організму працюючих, різними формами самоспостереження й самозвіту. Оцінку складності кожного виду професійної діяльності можна одержати з офіційних та інших документів (наказів, інструкцій, настанов, керівництв з експлуатації технічних засобів, нормативних документів з підготовки та визначення рівня кваліфікації фахівців тощо).

Необхідність здійснення заходів психологічного супроводження обумовлюється наявністю специфічних вимог соціального замовлення на науково обґрунтований виховний вплив на особовий склад, особливо в умовах виконання службово-бойових завдань. Становлення цілісної системи психологічного супроводження історично відбувалося відповідно до розвитку практичної психології та військової науки.

Розвиток вітчизняної системи психологічного супроводження окремих видів військової діяльності розпочинається з XIX століття. Перші спроби застосування психограм були здійснені у військовій авіації та на військово-морському флоті [3]. Уперше нормативного закріплення набула процедура психологічного відбору та психологічного супроводження пілотів військово-повітряних куль [4], це сталося в 1895 році.

Термін «психологічна робота» більш широко має спрямування на конкретний предмет – людину як суб'єкт службово-бойової діяльності, тобто, відповідну галузеву працю відповідних фахівців як у мирний, так і у воєнний час, з конкретно визначеною метою – надання психологічної допомоги та підтримки при виконанні специфічних оперативно-службових завдань за призначенням [5].

Термін «психологічне забезпечення» на відміну від «психологічної роботи» являє собою комплекс заходів щодо формування, підтримання та відновлення у особового складу професійно важливих індивідуально-психологічних якостей, що забезпечують оптимальний рівень психологічної стійкості військовослужбовців та високий рівень психологічної готовності до виконання бойових завдань у будь-яких умовах службової обстановки. Психологічне забезпечення службово-бойової діяльності здійснюється відповідними посадовими особами військових частин і підрозділів з обов'язковим урахуванням її змісту [6].

Окремою складовою психологічного супроводження, що виявляє психопрофілактичну сутність цього процесу, є прогнозування морально-психологічного стану особового складу Національної гвардії України, здійснення психологічної підготовки та психологічного супроводження бойової діяльності, психологічної реабілітації психотравмованих військовослужбовців [7].

Психологічну допомогу психологи надають особам з числа рядового та начальницького складу Національної гвардії України, які її потребують, з метою вирішення певних психологічних проблем. Психологічна допомога як елемент психологічної роботи включає психологічне консультування, психотерапію і психокорекцію [8].

Важливе значення для ефективності психологічного супроводження, також, має обов'язкове врахування діяльнісних проблем у службово-бойовій діяльності військовослужбовців Національної гвардії України. Діяльнісні проблеми, зокрема, виникають через невідповідність психологічних якостей військовослужбовців об'єктивним вимогам військової служби і військової спеціальності. Такі проблеми виявляються у зниженні ефективності діяльності та помилках при виконанні службово-бойових завдань [9].

Таким чином, на нашу думку, враховуючи наведені професійні проблеми, а також необхідність їх першочергового вирішення, зміст психологічного супроводження має два основні напрямки:

- 1) оптимізація психологічних умов службово-бойової діяльності військовослужбовців Національної гвардії України, що впливають на їх психіку;
- 2) формування й розвиток індивідуально-психологічних професійно важливих якостей особистісних військовослужбовців Національної гвардії

України як провідний чинник підвищення ефективності функціонування людини в різних видах військової діяльності.

Особливої уваги заслуговує окремий вид психологічного супроводження, який за логікою наших досліджень має бути нормативно регламентованим в цілісній системі психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України – вивчення соціально-психологічного клімату у військових колективах та надання практичної допомоги командирам у формуванні необхідного рівня його сприйняття та створення обстановки високої вимогливості і взаємодопомоги [10].

На виконання вимог командування Національної гвардії України стосовно підтримання оптимального морально-психологічного клімату у військових колективах психологічна служба Національної гвардії України повинна виконувати комплекс робіт, пов'язаних із психопрофілактикою. Зокрема, психопрофілактична робота має бути спрямованою на зміцнення й підновлення соціально-психологічного благополуччя та здоров'я військовослужбовців, попередження виникнення соціально-психологічної та особистісної дезадаптації [11].

Невід'ємним чинником забезпечення дисципліни і законності серед особового складу Національної гвардії України, що знаходиться в межах компетенції психологічної служби, є оптимізація діяльності з підвищення престижу Національної гвардії України серед населення та виявлення за допомогою психологічних і соціологічних методів чинників, що спричиняють виникнення соціально-психологічних проблем у службово-бойовій діяльності Національної гвардії України [12].

З метою забезпечення якісного виконання покладених на внутрішні війська правоохоронних функцій важливим завданням психологічної служби є здійснення психологічного аналізу причин та умов психологічного і фізичного травматизму, загибелі військовослужбовців Національної гвардії України під час виконання службових обов'язків і підготовка ґрунтовних пропозицій та методичних рекомендацій щодо їх попередження.

На нашу думку, вирішення цих завдань можливе лише за умов створення цілісної системи психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України, яка б мала дієве організаційно-правове регулювання щодо подолання негативних, шкідливих і несприятливих чинників службово-бойової діяльності.

Таким чином, контент-аналіз теоретичних і практичних аспектів службово-бойової діяльності Національної гвардії України довів, що військовий характер професій за правоохоронним галузевим спрямуванням пред'являє специфічні вимоги до індивідуально-психологічних особистісних якостей військовослужбовців Національної гвардії України. Унаслідок цього ефективність їх службово-бойової діяльності залежить від комплексу психологічних заходів і засобів, які сприяють підвищенню резервних можливостей психіки людини і забезпеченню її оптимальної працездатності.

Зурахуванням специфіки функціонального призначення Національної гвардії України як елементу сил охорони правопорядку, цілісна система

психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України визначається як комплекс заходів з формування, підтримання та відновлення у військовослужбовців психологічних якостей, що забезпечують високу психічну стійкість та психологічну готовність особового складу до успішного виконання службово-бойових завдань.

Виняткові професіографічні особливості службово-бойової діяльності висувають до військовослужбовців підвищені вимоги до їх індивідуально-психологічних особистісних якостей, що обумовлює актуальність пошуку нових підходів до впровадження наукових знань у професійну діяльність різних категорій військовослужбовців Національної гвардії України з метою підвищення ефективності їх професійної діяльності та рівня бойової готовності [13].

Окрім методичних рівнів, що відображають специфіку застосування тих чи інших засобів і прийомів психологічного вивчення і впливу на військовослужбовців, вітчизняними науковцями виділяються також організаційні рівні. Організаційні рівні психологічного супроводження (стратегічний, оперативний, тактичний), на думку В.М. Бесчастного, поділяються за масштабом і специфікою завдань, розв'язуваних за допомогою даного виду діяльності [14].

За даними вітчизняних науковців (В.І. Барко, В.І. Пасічник, М.І. Товма й ін.), а також за результатами наших власних досліджень до суб'єктів психологічного супроводження, тобто осіб, які здійснюють прямий або опосередкований психологічний вплив на об'єкт, а також його психологічне вивчення, належать:

- посадові особи органів управління Національної гвардії України (командири й начальники всіх ступенів);
- офіцери-психологи підрозділів виховної роботи військових частин та управлінь територіальних командувань, навчальних закладів, Головного управління Національної гвардії України;
- наукові та науково-дослідні лабораторії, які створюються для дослідження актуальних проблем, пов'язаних із розвитком військової і практичної психології;
- психологічний актив, громадські організації у військових частинах, родини й близькі родичі військовослужбовців.

Обов'язки суб'єктів психологічної роботи розробляються відповідно специфіці психологічних проблем і зумовлених ними завдань, змістовної специфіки взаємодії посадових осіб, що беруть участь у вирішенні цих завдань, їх професійної компетенції і професійної кваліфікації [8].

Важливою передумовою ефективності психологічного супроводження є вихідні базові принципи, система яких включає широкий перелік вимог до його здійснення.

Принцип професійної компетентності, правової й етичної правочинності орієнтує всіх посадових осіб психологічної роботи на постійне підвищення власного рівня психолого-педагогічної компетентності. Реалізація спеціальних заходів психологічного впливу в контексті психологічного супроводження передбачає наявність у осіб, що здійснюють психологічне супроводження, спеціальної психологічної освіти і досвіду діяльності.

Принцип комплексного підходу й професійного співробітництва передбачає необхідність координації зусиль різних посадових осіб блоку кадрового забезпечення. Це зумовлено тим, що ефективне функціонування психіки військовослужбовців значною мірою залежить від цілого комплексу умов матеріально-технічного, організаційного, побутового та медичного характеру. Їх практична реалізація може забезпечуватися лише спільними зусиллями командирів і фахівців різних сфер.

Принцип діяльнісного підходу орієнтує на врахування ролі військової діяльності, у межах якої виникає багато психологічних явищ, обумовлених нею. У цьому контексті завдання психологічного супроводження зумовлені необхідністю формування та розпитку індивідуально-психологічних професійно важливих якостей у суб'єктів даної діяльності, які визначають можливість її ефективного виконання.

Принцип суб'єктно-орієнтованої взаємодії враховує наявність активних засад і потенційних можливостей психологічного впливу на товаришів по службі й на самого себе з метою саморозвитку, професійного вдосконалення і самовиховання.

Принцип своєчасності і сталості означає, що психологічне супроводження повинне здійснюватися на всіх етапах соціалізації військовослужбовця в умовах військової системи – від призову на військову службу до звільнення. Відповідні методи й форми психологічного супроводження застосовуються з урахуванням конкретного етапу соціалізації та аспектів службово-бойової діяльності військово-службовця.

Принцип матеріально-технічного забезпечення психологічного супроводження полягає в необхідності забезпечення відповідною оргтехнікою, службовими приміщеннями й матеріально-технічними засобами процесу отримання психологічної інформації, її математико-статистичної обробки, організації індивідуальної і групової психокорекційної та консультаційної роботи з військовослужбовцями.

На нашу думку загальне організаційно-методичне керівництво психологічним супроводженням у Національній гвардії України повинне здійснюватися управлінням виховної роботи ГУ Національній гвардії України централізовано за принципом керівної вертикалі. Принцип вертикального централізму передбачає єдину структуру планування, організації, узагальнення досвіду й результатів психологічного супроводження у всіх без винятку структурних підрозділах Національної гвардії України. Організація науково-методичного забезпечення психологічного супроводження, участь у підготовці, перепідготовці й розміщенні психологічних кадрів має бути покладено на територіальні командування. Управління виховної роботи, також повинне здійснювати взаємодію з питань психологічного супроводження з військовими й цивільними навчальними й науково-дослідними установами (центрами), виробляти пропозиції щодо розвитку матеріально-технічної бази психологічної служби, готувати для органів військового управління пропозиції і рекомендації з підтримання здорового й керованого морально-психологічного стану особового складу Національної гвардії України, зміцнення військової дисципліни [15].

З метою визначення соціально-психологічних аспектів службово-бойової діяльності при проведенні професіографії використовуються різні традиційні методи: вивчення даних літератури, звітних документів, що характеризують особливості праці, бесіди, спостереження та експеримент, які доповнюються об'єктивною реєстрацією робочих операцій, оцінкою функціонального стану організму працюючих, різними формами самоспостереження й самозвіту. Оцінку складності кожного виду професійної діяльності можна одержати з офіційних та інших документів (наказів, інструкцій, настанов, керівництв з експлуатації технічних засобів, нормативних документів з підготовки та визначення рівня кваліфікації фахівців тощо).

Психологічна професіографія як метод системного аналізу професійної діяльності являє собою структуру порівневого вивчення різних етапів діяльності. Зокрема, професіографія не розкриває лише окремі характеристики професії, вона узагальнює нормативні й морфологічні компоненти психологічної структури професійної діяльності.

Такий підхід надає можливість виявити прямі взаємозв'язки між об'єктивними і суб'єктивними складовими процесу здійснення службово-бойової діяльності військовослужбовцями Національної гвардії України як єдиного цілого.

При цьому, ознаки основних компонентів професійної діяльності розглядаються не окремо, а як цілісна система показників, що нормативно орієнтують, організують виконання професійних дій суб'єкта праці [16]. У результаті професіографічного дослідження складається професіограма, яка являє собою комплексний, систематизований, короткий і багатобічний опис професійної діяльності, призначений для психологічного вивчення праці й використання у подальшій практичній діяльності [17].

Результати опрацювання різних методологічних підходів до трактування сутності професіограм, які наведено у працях В.О. Бодрова, С.П. Бочарової, А.О. Крилова, Б.В. Кулагіна, Б.Ф. Ломова, К.К. Платонова, Я. Райскупа та ін., можна зробити висновок, що її провідна сутність полягає в систематизованому опису характеристик конкретної професійної діяльності (завдань, функцій, результатів, умов праці тощо), соціальних, психологічних та інших вимог до суб'єкта професії і, виходячи з них, визначенні необхідних професійно важливих якостей особистості, що становлять основу професійної придатності людини. Дана інформація повинна міститися в ключовому компоненті будь-якої професіограми – психограмі, тобто опису психологічних особливостей конкретної професійної діяльності та професійно важливих особистісних якостей [18].

Сучасна професіографія виокремлює два типи професіограм: комплексні і спеціальні. Комплексна професіограма являє собою комбінований опис професійної діяльності, заснований на результатах досліджень кількох галузей ергономіки і спеціальних (технічних, економічних, організаційних тощо) дисциплін. Зміст спеціальної професіограми містить вузькоспеціальні найважливіші характеристики, необхідні для виконання конкретних професійних завдань.

На думку О.Д. Сафіна контент-аналіз документів та інтерпретація отриманих даних необхідні для обґрунтування мети конкретної професійної діяльності військових фахівців Національної гвардії України, виявлення основних завдань і функціональних обов'язків різних військових фахівців, визначення системи необхідних знань, умінь і навичок та основних вимог, які пред'являються до даних військових спеціалістів, установлення умов, характеру праці та їх специфіки [19].

Система експертного оцінювання застосовується при визначенні системно-структурних блоків об'єктивних і суб'єктивних характеристик професійної діяльності, їх взаємозв'язків та специфічних особливостей, характерних для кожного виду військових спеціальностей, а також уточнення й доповнення інформації, отриманої під час аналізу літературних джерел [20]. В якості експертів можуть залучатися офіцери, які проходили службу на керівних посадах у підрозділах і частинах Національної гвардії України, професорсько-викладацький склад вищих навчальних закладів Національної гвардії України та МВС України.

Наочне спостереження за діяльністю військовослужбовців Національної гвардії України дозволяє виявити професійно значущі особливості різних психічних процесів шляхом вивчення й порівняння зовнішніх проявів діяльності. Завдяки спостереженню вдається можливим уточнення отриманих відомостей про відповідність реальної служби вимогам чинної нормативної бази, що регламентує різні аспекти службово-бойової діяльності Національної гвардії України. Це, у свою чергу, дає можливість краще усвідомити причини успіху і труднощів в оволодінні конкретною спеціальністю, а також ретельніше виявляти психологічну структуру професійної діяльності військовослужбовців Національної гвардії України у цілому.

Емпіричне психолого-професіографічне вивчення службово-бойової діяльності військовослужбовців Національної гвардії України різних спеціальностей дозволило нам установити загальні ознаки, що є однаковими і єдиними для будь-якого виду військової праці, а також специфічні особливості, що мають місце в усіх складових службово-бойової діяльності Національної гвардії України: цілях, завданнях, функціях і результатах праці, умовах, змісті й технології її здійснення.

Таким чином, до загальних ознак професійної діяльності військовослужбовців Національної гвардії України належать:

- регламентованість і соціальна обумовленість законодавством і нормативно-правовою базою;
- поліфункціональність, що виявляється у скупченні різноманітних завдань і функціональних обов'язків;
- комплексність, що зумовлена органічним поєднанням всіх систем праці: "людина – людина", "людина – техніка (озброєння)", "людина – знакова система";
- екстремальність умов виконання функціональних обов'язків;
- колективний характер праці;
- психолого-педагогічний і психофізіологічний супровід професійної діяльності;
- творчий пошук новаторських підходів та інноваційних технологій у межах посадових обов'язків.

За даними сучасних наукових поглядів вітчизняних науковців військовослужбовці Національної гвардії України при виборі фахового напрямку в процесі професійного становлення керуються всіма групами мотивів.

Емпіричне порівняння професійно значущих мотивів для військовослужбовців Національної гвардії України з різним стажем роботи за визначеною військовою спеціальністю показує, що мотивація, на підставі якої спеціальність обирається як засіб реалізації особистих цілей, є домінуючою на початковій стадії професійного становлення. Зокрема, чільні місця в мотиваційній сфері особистості військовослужбовців Національної гвардії України на початкових етапах службово-бойової діяльності посідають матеріальні, соціальні та змістовно-сміслові мотиви.

Результати вивчення мотиваційної сфери особистості військовослужбовців Національної гвардії України при виборі правоохоронного фаху в обов'язковому порядку використовуються при розробці акмеологічних інваріантів акмеограм військових фахівців.

У процесі практичного застосування психологічних засад акмеографії виявляються загальні для всіх видів службово-бойової діяльності Національної гвардії України елементи професіографічної методології військової праці:

безперервне вдосконалення й оптимізація службово-бойової діяльності військовослужбовців Національної гвардії України;

підтримання в постійній бойовій і мобілізаційній готовності особового складу.

На нашу думку, для практичної реалізації цих елементів професіографічної методології військової праці потрібно правильно визначати головні напрямки роботи, виявляти ключові проблеми та використовувати оптимальну технологію професійної діяльності, систематизувати, узагальнювати, коригувати й контролювати результати праці.

Діалектичний аналіз управлінських аспектів психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України в контексті оптимізації їх нормативно-правового забезпечення показали, що управління даним видом діяльності здійснюється за принципами централізованості і системності.

Принцип централізованого керування психологічною роботою у Національній гвардії України забезпечує функцію організації відповідної діяльності посадових осіб, які вирішують основні завдання психологічного супроводження. Принцип системності в організації психологічного супроводження передбачає цілісність і наступність нормативно-правової бази з визначення структури, штатної чисельності і функціональних обов'язків посадових осіб служби психологічного забезпечення, планування психологічної роботи, постановки перспективних завдань, організації взаємодії суб'єктів психологічної роботи, здійснення контролю й оцінки діяльності структурних підрозділів психологічної служби.

У ході діалектичного аналізу організаційно-правового регулювання психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України було з'ясовано, що кожен з перерахованих елементів централізованої системи керування психологічним супроводженням

у Національній гвардії України потребує відповідного специфіці професіографічних вимог нормативно-правового регулювання.

Порівняльний аналіз організаційно-управлінського змісту різних напрямів психологічного супроводження службово-бойової діяльності військовослужбовців Національної гвардії України МВС України при виконанні службово-бойових завдань показав, що правоохоронне галузеве спрямування військової служби пред'являє особливі й специфічні вимоги до індивідуально-психологічних якостей військовослужбовців Національної гвардії України.

Таким чином, результати дослідження організаційних засад нормативно-правового регулювання психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України довели необхідність оптимізації його чинних концептуальних моделей, що дозволить удосконалити процес визначення професійно важливих якостей військовослужбовця з метою підвищення ефективності службово-бойової діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Комітет з питань реформування правоохоронних органів : Указ Президента України №252/2012.

2. Андреев О.О. Психологічне супроводження службово-бойової діяльності внутрішніх військ МВС України в екстремальних умовах : Навчальний посібник / Андреев О.О., Дзюба В.М., Ірхін Ю.Б. та ін. – К.: Київський нац. ун-т внутр. справ, ДП „Друкарня МВС”, 2009. – 82с.

3. Ірхін Ю.Б. Психологічне супроводження діяльності спецпідрозділів міліції в умовах надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. / за ред. Максименка С.Д. – К.: «Логос», 2006. – т.7, вип.8. – 468с.

4. Кулагін Б.В. Психодиагностика личности военных специалистов. / Б. В. Кулагін. – М.: ВВА им. Ю.А. Гагарина, 1985. – 287с.

5. Ліпатов І.І. Психологічна адаптація військовослужбовців до військової діяльності : Навч. посіб. / І.І. Ліпатов, Л.Ф. Шестопалова, В.С. Афанасенко. – Харків: ХВУ, 1999. – 236с.

6. Ліпатов І.І. Основи військового виховання : Навч. посіб. / І.І. Ліпатов. – Харків: ХУПС, 2006. – 218с.

7. Варій М.Й. Морально-психологічний стан військ, його оцінка та підтримка на високому рівні / М. Й. Варій. – Львів: ВВП ДУ «Львівська Політехніка», 1996. – 159с.

8. Ліпатов І.І. Основи роботи психолога внутрішніх військ МВС України: навч. посіб. / І. І. Ліпатов, І. І. Приходько, Ю. Б. Ірхін та ін. Х.: Акад. ВВ МВС України, 2008. 152с.

9. Тімченко О.В. Синдром посттравматичних стресових порушень: концептуалізація, діагностика, корекція та прогнозування : Монографія / О. В. Тімченко. – Х.: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. – 268 с.

10. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: Підручник. / В. М. Плішкін / За ред. канд. юр. наук Ю.Ф. Кравченка. – К.: НАВСУ, 1999. – 702 с.

11. Ірхін Ю.Б. Психопрофілактична робота з персоналом органів внутрішніх справ: Навчальний посібник. / Ю. Б. Ірхін. – К.: РВЦ НАВСУ, Київський юридичний інститут, 2005. – 148с.
12. Приходько І.І. Професійний психологічний відбір майбутніх офіцерів внутрішніх військ МВС України: Монографія. – Х.: Акад. ВВ МВС України, 2008. – 190 с.
13. Бодров В.А. Психология профессиональной пригодности. / В. А. Бодров. – М.: „ПЕР СЭ”, 2001. – 511с.
14. Бесчастный В.Н. Психология эффективного руководителя ОВД: Научно-практическое пособие. / В. Н. Бесчастный, В. А. Лефтеров, Г. А. Литвинова. – Донецк: Донецкий юридический институт МВД при ДонНУ, 2005. – 192с.
15. Осьодло В.І. Роль і місце психолога у військово-професійній діяльності / Психологічна безпека особового складу силових структур та персоналу екстремальних професій : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків. 18 листопада 2009 року). [Текст] / В. І. Осьодло. – Харків: Академія внутрішніх військ МВС України, 2009. – 276с.
16. Бодров В.А. Развитие системного подхода в исследованиях профессиональной деятельности // Психологический журнал. М., 2007. Т.28. №3. С.23-28.
17. Бодров В.А. Диагностика и прогнозирование профессиональной мотивации в процессе психологического отбора // Психологический журнал. / [Текст], В. А. Бодров., Л. Д. Сыркин. – М., 2003. – Т.24. – №1. – С.73-81.
18. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения [Текст] / Е. А. Климов– Ростов/н/Д.: Феникс, 1996. – 512с.
19. Сафін О. Д. Психологія професійної діяльності офіцера : Підручник / О. Д. Сафін, С. Д. Максименко, Б. М. Олексієнко та ін. – Хмельницький: Вид-во Академії ПВУ, 1999. – 226с.
20. Сафін О.Д. Психологія управлінської діяльності командира / [Текст] О. Д. Сафін. – Хмельницький: АПВУ, 1997. – 542 с.

Ye. Huzenko

ORGANIZATION OF PSYCHOLOGICAL SUPPORT OF SERVICE AND COMBAT ACTIVITY OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

The article emphasizes that law enforcement activity of the armed state bodies of Ukraine is expressed in the form of combat operations, which mostly consists in performing law enforcement tasks mainly by law enforcement methods through their official activities, and in case of aggravation of the operational situation - by military methods. It was found that it is also important for the effectiveness of psychological support to take into account the activity problems in the service and combat activities of the servicemen of the National Guard of Ukraine. Activity problems, in particular, arise due to the inconsistency of the psychological qualities of servicemen with the objective requirements of military service and military specialty.

Keywords: professional activity, psychological support, personnel, psychological work.